

24. marts 2020

Høj produktivitetsvækst i fødevarerhvervet

Frank Øland   frha@lf.dk   2012 3789.
 Oliver H. Bentsen   olbe@lf.dk   2889 7523.
 Freja Sort   frso@lf.dk

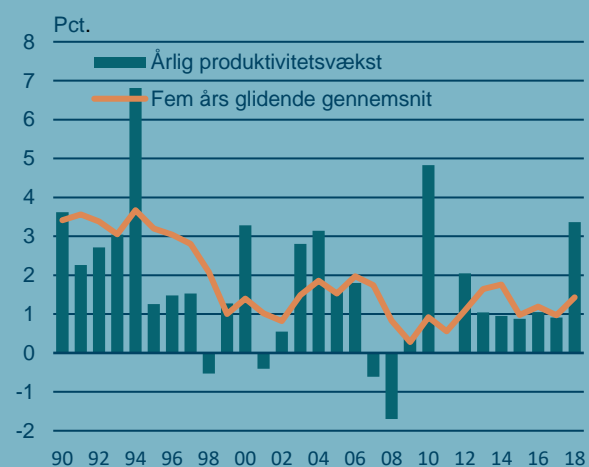
- Fødevarerhvervet øger produktivitet ved at arbejde smartere. En mere effektiv udnyttelse af kapitalapparat og arbejdskraft har således drevet væksten i fødevarerhvervets timeproduktivitet siden 2009.
- Fødevarerhvervets høje produktivitetsvækst kan skyldes, at fødevarerhvervets produkter er særligt konkurrenceudsatte, hvorfor innovation og øget produktivitet er afgørende.
- Landbrugets produktivitet var udfordret i 2018. Det skyldes især tørken, som gav en betydelig nedgang i produktiviteten.

Stor produktivitetsfremgang i 2018

Produktivitet er kernen i den økonomiske vækst. En positiv udvikling i produktiviteten kan sikre, at Danmark kan forblive konkurrencedygtig og bevare det danske velfærdssystem og øge velstanden i samfundet. Hvis ikke timeproduktiviteten øges, så er den eneste alternative vej til øget velstand at arbejde flere timer.

Timeproduktiviteten i Danmark voksede med 3,4 pct. i 2018. Det er den største produktivitetsfremgang siden 2010.

Produktivitetsudvikling i Danmark, markeds-mæssig økonomi, kædede 2010-priser, 1990-2018

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik

Produktivitetsudvikling fordelt på brancher, 2009-2018

	2018	2009-2018 gns. årlig vækst
Landbrug, skovbrug og fiskeri	-10,6	3,6
Råstofindvinding	-18,5	-7,9
Industri	6,4	4,0
Forsyningsvirksomhed	2,9	2,4
Bygge og anlæg	7,3	2,6
Handel og transport mv.	3,4	1,7
Information og kommunikation	5,0	4,9
Finansiering og forsikring	4,2	-1,1
Ejendomshandel og udlejning af erhvervsjendomme	11,7	3,5
Erhvervsservice	2,7	1,2
Kultur, fritid og anden service	3,5	0,7
Markedsmæssig økonomi i alt	3,4	1,5

Anm.: Produktiviteten er beregnet som bruttoværditilvækst per arbejdstime.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik

Perioden efter finanskrisen kendetegnes ved store brancheforskel i produktivitsudviklingen. Den største produktivitsfremgang er at finde inden for information og kommunikation. Den gennemsnitlige årlige vækst i produktiviten i landbruget, skovbrug og fiskeri har været på 3,6 pct. i perioden 2009 til 2018 og ligger dermed over Danmarks samlede produktivitsvækst.

Særligt råstofudvinding har oplevet en betydelig produktivitsnedgang. Derudover er det især

produktiviteten i serviceerhvervet, såsom finansiering og forsikring samt kultur, fritid og anden service, der har oplevet en træg udvikling. Det har været med til at trække den samlede produktivitsudvikling ned i perioden 2009 til 2018.

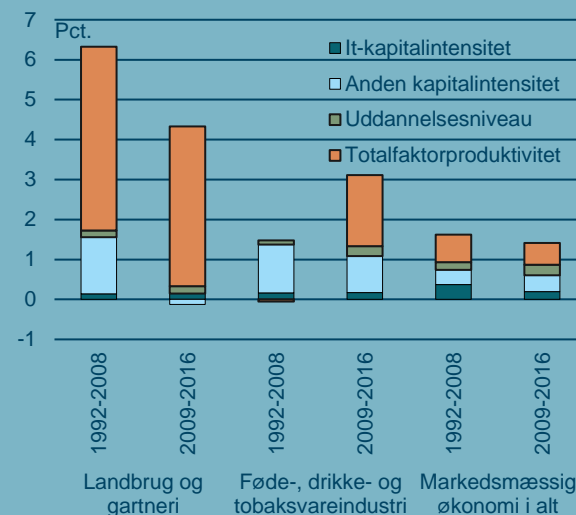
Fødevarerhvervet øger produktivitet ved at arbejde smartere

I årene efter finanskrisen er væksten i produktiviteten i landbruget og gartneri i høj grad drevet af vækst i totalfaktorproduktiviteten (TFP). TFP omfatter alle de bidrag, der ikke kan henregnes til de tre øvrige faktorer. TFP kan bl.a. dække over tekniske og organisatoriske fremskridt. I landbruget kan væksten i TFP fx skyldes digitalisering og brug af drone o. lign. TFP er steget i gns. 4 pct. årligt i perioden 2009 til 2016¹. Det skyldes bl.a. strukturudviklingen i årene efter finanskrisen.

I perioden inden finanskrisen (1992-2008) bidrog anden kapitalintensitet, som fx bygninger og maskiner til at øge produktiviteten, pr. time. Efter finanskrisen har bygninger, anlæg og maskiner mv. bidraget negativt til produktiviteten.

I fødevarer-, drikke- og tobaksindustrien har det historisk været bygninger og maskiner mv., der har bidraget til vækst i produktiviteten. I perioden efter finanskrisen er det dog især TFP, der står for mere end halvdelen af stigningen i produktiviteten. Dette kan skyldes produktivitsgevinster pga. konsolidering af virksomhederne og digitalisering. Ibrugtagning af webinarer og onlinemøder, som i øjeblikket bliver brugt massivt pga. coronavirus, kunne være et eksempel på produktivitsgevinster pga. digitalisering, som ikke sker ved indkøb af nyt it-udstyr og derfor kunne indgå i TFP.

Gennemsnitlig årlig produktivitsudvikling fordelt på bidrag, opgjort for fødevarerhvervet og Danmark under ét

Anm.: It-kapital består af IT-udstyr, telekommunikationsudstyr og computer software. Anden kapital udgøres af bygninger, transportmidler, maskiner og forskning og udvikling mv. Uddannelsesniveau er fordelt på fem uddannelsesgrupper; grundskole, erhvervsfaglig, kort videregående, mellemlang videregående og lang videregående uddannelse. Totalfaktorproduktiviteten omfatter alle de årsager, der ikke henregnes til de tre førstnævnte faktorer.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik

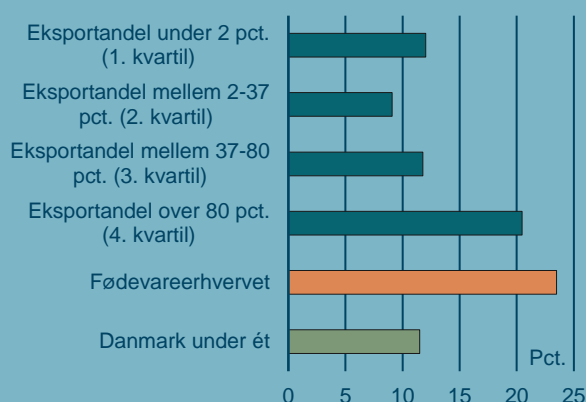
Særligt konkurrenceudsatte brancher har høj produktivitsvækst

I brancher der er særligt konkurrenceudsatte fra udlandet, er der et stort behov for hele tiden at blive mere produktive. I brancher som har en relativ høj eksportandel af den endelige anvendelse, er produktivitsvækst således højere i perioden 2009 til 2016, end brancherne med lavere eksportafhængighed.

Fødevarerklngen har en eksportandel på 75 pct., men har haft en højere produktivitsvækst end brancher med høj eksportafhængighed. Dette kan bl.a. skyldes, at fødevarerklngens produkter er særligt konkurrenceudsatte. Det medfører, at brancherne konstant er nødsaget til at innovere, for at kunne følge med i den globale konkurrence.

¹ For den detaljerede 117 branchegruppering anvendt i afsnittet findes foreløbigt kun data frem til 2016.

Akkumuleret produktivetsvækst 2009–2016 fordelt på eksportandel af den endelige anvendelse

Anm.: Fødevarerhvervet indeholder brancherne indenfor landbrug, skovbrug og fiskeri, samt brancher indenfor industri, såsom slagterier, bagerier, mejerier, fiske- og drikkevareindustrien.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik

Produktivitetsforskelle i det danske erhverv fortsætter

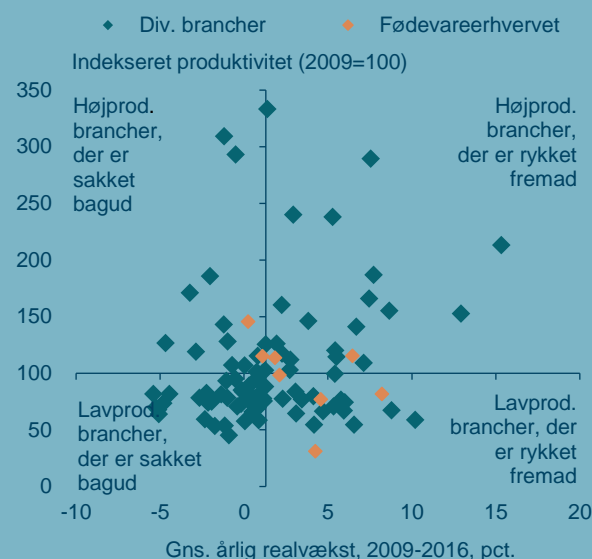
Ser man på det samlede danske erhvervsliv, synes der ikke at være tegn på *absolut konvergens* i produktiviteten. Absolut konvergens i produktivetsvæksten betyder, at brancher med et lavt produktivetsniveau, alt andet lige, vil have højere produktivetsvækst end brancher, der indledningsvis har et højt produktivetsniveau. Det vil medføre, at branchernes produktivetsniveau gradvist vil tilnærme sig hinanden. Samtidig med at de initialt mindre produktive brancher indhenter de initialt højproduktive brancher, vil deres vækstrate gradvist falde.

I figuren på næste side ses produktivetsniveauet og udviklingen i dette for det danske erhvervsliv i perioden 2009-2016². Et produktivetsniveau over 100 afspejler, at branchens produktivitet er højere end den samlede danske markeds-mæssige produktivitet, mens et niveau under 100 indikerer det modsatte. Den markeds-mæssige økonomi under ét havde en årlig produktivetsvækst på 1,3 pct. frem mod 2016.

² For den detaljerede 117 branchegruppering anvendt i afsnittet findes foreløbigt kun data frem til 2016.

Omkring 40 pct. af de danske brancher var mindre produktive end gennemsnittet i 2009. De er samtidigt saktet yderligere bagud i forhold til den samlede danske produktivetsudvikling i perioden 2009 til 2016. Fødevarerhvervet har ingen brancher i denne gruppe.

Niveau og gns. årlig vækst i produktiviteten i de danske brancher, 2009-2016

Anm.: Der er set bort fra særligt kapitalintensive brancher i beregningerne, fordi den usædvanligt høje arbejdsproduktivitet i disse brancher vil fordreje billedet af arbejdsproduktiviteten i resten af økonomien. De særligt kapitalintensive brancher er: boliger, udlejning af erhvervsjendomme, olieraffinerier mv., udvinding af olie og naturgas samt energi- og vandforsyning.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik

Mange af de brancher, der allerede var højproduktive i 2009, har ligeledes haft høje produktivetsstigninger efterfølgende. Det tyder på en høj vedholdenhed i produktivetsudviklingen, når man ser på det samlede danske erhvervsliv. Det kan bl.a. skyldes, at nogle brancher er særligt konkurrenceudsatte, såsom fødevarerhvervet.

Fødevareerhvervet konvergerer mod samme produktivetsniveau

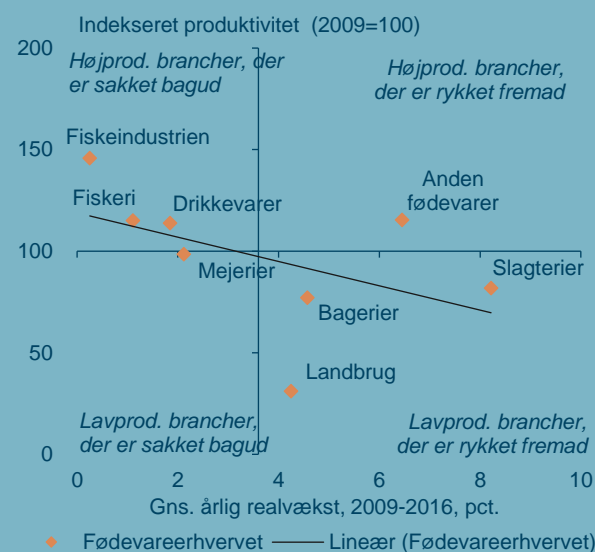
Mens der ikke synes at være tegn på absolut konvergens i det samlede danske erhvervsliv, så kan der være tegn på *betinget konvergens* i klynger af brancher, fx fødevarerelateret brancher.

Betinget konvergens forekommer når brancher med samme strukturelle forhold (fx brug af mange maskiner eller arbejdskraft) konvergerer mod samme niveau. Det ses bl.a. ved, at højproduktive brancher i fødevareerhvervet har haft lave vækstrater, mens lavproduktive brancher generelt har haft høje vækstrater i perioden 2009 til 2016. Det danske fødevareerhverv har samlet set haft en årlig gennemsnitlig produktivitetsvækst på 3,6 pct. i perioden.

Det er især slagterierne og anden fødevarer, der har oplevet betydelige produktivetsforbedringer siden 2009, med en gns. årlig produktivitetsvækst på hhv. 8,2 pct. og 6,5 pct. Dermed har brancherne klaret sig bedre end forventet i forhold til betinget konvergens.

Fiskeriindustrien havde det højeste produktivetsniveau inden for fødevareerhvervet i 2009, men har siden da haft en gennemsnitlig årlig vækstrate under den generelle årlige vækst på 1,3 pct. i perioden 2009 til 2016. En lignende tendens gælder ligeledes fiskeri i tilhørende periode.

Niveau og gns. årlig realvækst i produktiviteten i fødevareerhvervet, 2009-2016

Anm.: Fødevareerhvervet indeholder brancherne indenfor landbrug, skovbrug og fiskeri, samt brancher indenfor industri, såsom slagterier, bagerier, mejerier, fiske- og drikkevarerindustrien.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik